

Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязынын Төп Комитединин А Ж Ы К Ч А Г А А З Ы

(Уламчысы. Эгеми 1—2-ги арыннара).

Чынып мөөнөтүшкөн, кичи төрөттөгөн деген дайындын каламычы кинр тыртарын кыжын турунда, марксестер бүгү чөп кырында социализмни тишелегин холун сууа салып алган, манап олуруп болур бе?

Чок, мнчаар болза уенин амыг негеделини мурунга кем-бүрүлү-биле амыл чок олурган ол болур ийк.

Чесегелинишкини бүгү-шнги болган бүрүн джүрери дээш, аярулү чөпестин шөшөлдөн сокадыры болган ол чөпестин хоругаары дөш бжык түрүштү демиселди ашык чылдар дургузунда чоруну турар болган мөөн сөнгөлдөө чоруну, улустарнын мурнуна боттарынын харымысагазын медереп билер, сөзүлг-ла бүгү марксести-ленинчилер ол шынгы чорукту шаг-ла-билгенер.

Тайбың дөш демиселиншаан, чөпсегелиншкини бүгү-шнги джүреринин лозуну кини үндүрбшөөн, бистер болза улустарнын үндөни эрге-ажактары барымдалаан, хөкө кырында боттүң байдалын барымдалап турган болган бергелери көрүп турган бс. Импералистер болза, чөпсегелиншкини джүрер дугайында дугуржугаан узамдыктары болган үер дөш бүгү-ле чүүдөри кылш турарлар—харын, ол чорук оларга амыктың болбойт аан. Олар чөпсегелиншкини эилер бөдүрер чоруктуң дузасы-биле байшп турар болган капиталист чурттарынын улус массаларын сүтөшкенин байдалына тудуу турар. Мнчаарга бистер агышыкынын айыбы-биле өрүп, имперализмни көтүргөнүнө азып, тайбынын хандырары дөш, чөпсегелиншкини джүрери дөш демисел-че бүгү күштери мобилизастаарыдан ойталаар апар бс бе, мнчап?

Чок, Шак мнчаар кылр чорук болза, агресци күштеринин мурунга, милитаристерин болган импералистеринин мурунга джүр бөр дөш ол болур ийк. Бистер болза бүгү чурттарынын амыктын агызын, амыктын чонлары чөпсегелиншкини джүрерине импералисттик чактары алабап, дайыны чылдап шыдаар деп санау турар бс. Ону чөшү алыр төздө, оларга хамыктын мурнуна боттарынын күжүн медереп билер, сирый каттыжары эргежок чугула.

Имперализмдин болган дайынын күштерине делегейин агышыкын организастаттыган күжү уураулаштыр салтан турар журулу. Имперализмде уурулаштыр түрү турар социализм чурттарынын материалды күчүгө, камгалаар күшүнүнө даарын, ол артык күштү чорук, ам агышыктын агыды бар. Имперализмдин кызыгаар чок тергилең турганын үеи шаг-ла-ла эрте берген. Бистин чуртуус амгыага бөдөөр, орачок кошкаш турган, Октябрь сөөтүн баштайгы он чылдарында денсөөр, байлда дька өскөлдөнү. Бистин джүренисте дөш арындагы күштерин дөш джүрүрү муршыл өскө бөлу берген. Индык болган төздө, ам дайын чылаш чок болур дөр үел-болганга турар чорук—социализмдин күштерине бугүрөөсө чорукту илердерди дор, идөгө чок чорукту болган аштырышыкынын хөшүнөгө ал-зыры-дыр.

Шак ол чөшөгөң үел-болгалды болунуң «революсту чоруну» илерөөшкни кылдыр көргүсүшөөн, дайын чылаш чок дээринде дугайын төмсө-батпазы-биле бадыткып болур. Мнчаарга-ла хөкө кырында шак индык чорук—чүгө болунуң күштерине бугүрөөсө имперализмден коргарынын илерөөшкни-дыр.

Чөпсегелиншкини джүрерине уурулаштыр түрү турар улз күштер импералистик лагерде ам-даа бар. Мнчаарга ол күштери ойталаарычө алабаар төздө, оларга улз улустарнын килеңкөөшкни көдүрүп үндүрер, улустарнын тир-сөөтүн күчөдөрчө олары алабаар хөкө.

Чөпсегелиншкини джүрери улустар күштер болган ол энис сорулган чөшү азыры дөш улустарнын демиселин авангарды болган организаштары чөгү-на коммунисттер бөдүр дөшөгө бугүрер турарлар.

Чөпсегелиншкини джүрери дөш бистин демиселинше тактиктин ага эвес-тир. Бистер чөпсегелиншкини джүрери шын сөткөлине-биле күш турар бс. Мнчаарга манап база-ла бистер марксест-ленинчилер үндөни турунунда бүрүч-биле туруу турар бс. Ф. Ингелс эртен чөш чылдык төчүзүндө-ле чөпсегелиншкини джүрери болуулар деп айткан болган он «тайбынын магадашы» деп адаан. Бистин үеисте чөпсегелиншкини джүреринин лозуну практиктик сөрүдга кылдыр бир дугарында В. И. Ленин адш үндүрүш, а чөпсегелиншкини брүнү-биле азы чамдызын джүрер дугайында баштайгы совет саналдары 1922 чылда Генуэ конференцияныга килерген турган. Ол болза Ленин диги турда кылдырган, чөпсегелиншкини джүрер талазы-биле саналдарын Ленин көдүрүп үндүргөн.

Чөпсегелиншкини джүрер дөш демисел—дайыны чай-ладырынын эч чугула фактору, ол болза имперализмде улз дөшөгө дөшөлсө. Индык демиселде кичи төрөттөгөн муршыл хөй нурууу социалисттик лагеринин талазында туруу турар.

Быдат эштер болза «хылышка улз хылым демиселин» лозуну адш үндүрүп, дөшөгө байдалын чамдызынине бө-жөк «сөк дайыны» сокадырынын улганган социалист э-жөк чурттарынын политиказына ону уурулаштыр салшп турар-дыр. Шак индык лозун хөрөктин алыс уткамы-биле алыр-га, «дайынын сөк кырында турарынын» импералистик поли-тиказын дөшөөсүнө сугу кууш, чөпсегелиншкини эилер бөдүреринин талазыншына дуулап турар. Улустар аразына, амгыда СССР биле АКШ-тын аразына дүшүктүгү чорукту хөкө арттарыры болган күшөдөрдө амыкты дөш ККП-ниң дугуржугулары совет турар-дыр деп бөдөл тур-густушп келер-дыр. Олар болза Совет Эвилели өнтүк-чөгө-лиг чоруктарга өнтүк-чөгө-биле харылаан, имперализмдин лагерине «алчалаалыгыларын» көрдөп турар ол кажал-лаашкыларына кирер журулу, өнтүк-чөгө-лиг болган агрес-ция чорукка чаржырычө импералистик кийгынын, тодаргааларга, тайбыны хандырары дөш эвес, а дайынын кымыры дөш чорукты кийгыныгын хүлөп алыр журулу деп бөдөл турарлар ишкаш-тыр.

Индык орукта турары дөшөгө—тайбынын болган улустар-нын айыл чок чорун айкылдыг адаанга тургузары-дыр. Улустарнын эрге-ажактары үнөлөп турар коммунисттер киз-дан-лазындык чорук-биле чорувас.

Тайбың дөш, азы-бүрү социал тургузугу күрүнелерин тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкынын принциптерин бот-тандырары дөш демисел имперализмде улз, оларын бөлет-кеп турар чаз дайынынынга улз, импералистерини колони-я чурттарда агресци үгүдөдүшкөнүрине улз, өскө чурттар-нын дөшөөсүрчө импералистерин шериг базаларына улз, чөпсегелиншкини эилер бөдүрер чорукка улз улустар-нын демиселин эч чугула хөшөрдөринын бирөөсөн болуу турар. Ол демисел болза амыктын агынын, бүгү амыктын чонларын эрге-ажактын барымдалап чоруну турар демисел-ди-мнчаарга ол утка-биле алыр—ол дөшөгө агы демисел-ди-дыр.

Кажан атоюл болган өдөрөдүгү бөдөлөрүн джүрүп эгел-улар манавай, делегейин чаз дайынын айымынга улз демиселди калбары журулу дөш дугайында Метегал-ди тундөдөри бистин партиязы, бүгү азы-дунма парти-ялар сактып чоруну болган боттарынын амыл-чоруулданынга ону улзуртууга болурун турар. Ол демиселди ам дөшөөн, хүн келген тудум-на күштерин улз өстүрүп тургаш, чорундар хөкө. Кол чүтү—агресорларын өйшөлдө кычкытырбоо, дайыны баш улз болдурбаа, кыйшаты үе бөр арганы алаа бербөш болур. Бөгүн тайбың дөш демиселди—ол дөш-өгө аажок улз серемчөлдөдү болуру, имперализмдин поли-тиказын мотог чокка сойгалаар, дайны кысыкчыларынын чамеңишкенин болган өптүг аргаларын көрүгүрүп хай-гараар, дайнычө улганымшкынын тудун турар кижилерге

Улз улустарнын амыкты килеңкөөшкни көдүрүп үндүрер, тайбынга амыкшылдыг бүгү күштеринин организастык чорун бөдөр, тайбынын камгалаары-биле массаларнын илдепейлиг хөдөйлешкенин сөксөз чокка күшөдөрдө, чаз дайынынга чөшүрүлг чок бүгү күрүнелер-биле кады амылдамгынын бжыгылаар дөш ол.

Тайбың болган тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкын дөш демисел имперализмдин фронтун кошканды, ооң эң-не агрес-сия чөпүрүтүрүн улз массалардан тускайлап, амыктын агынын революсту дөшөөсүнө болган улустарнын нацио-нал-хосталгалык демиселин дугалап турар.

Тайбың болган тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкын дөш демисел имперализмде улз улустарнын үндөни-биле шуут холбалаы. 81 компартияларын боттарынын Метегелин бжөжөн болза: «Капиталист чурттарда агы демиселин, колони болган камаары талазы джүрерин улустарнын национал-хосталгалык демиселин калбарына-га таарычалыг аргалар тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкынын байдалдарында тургустуу турар. Бөдүрүч элчөздө ре-волюсту агынын болган национал-хосталгалык демиселди чөшкөшкенин тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкынын бжы-гарыга дуулап турар».

Тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкынын байдалыга сөөлү чылдарда пролетариаттын агы демиселин болган национал-хосталга дөш улустарнын демиселин чаз чугула тишеле-тер деп адылган, делегейин революсту чоруктагы че-дикшиктин көшүрү турар.

Өң журунда, азы-бүрү социал тургузугу күрүнелер-биле тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкын дөш демиселди им-перализмде, колониализмде улз, камаарышас чорук болган социализм дөш революсту демиселин хоорудару чорук-кылд эштерин кылп турары ишкаш-оларын бот-боттарына улз тургузар чорук. Тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкынын принципин хоошун чуга болдулар, оон сүзүгүнү утка-ымыа-рын ап өштөрүп, тайбың болган тайбың кожа-хөлбө дөгу-наашкын дөш, имперализм-биле шийтирилг демиселди хө-кө кырында топ көрбөс дөш ол болур, ол чорук чүгө им-перализмде амыкты болур ийк.

Азы-бүрү социал тургузугу күрүнелер-биле тайбың ко-жа-хөлбө дөгунаашкынын көлчүкүрлер биле мөчүтүргөн-терин аразында, дарлаачы болган дарлааттырган агылар-нын аразында, амыктын массалар биле импералистерин аразында харылааларга непердин турар дөр чөргөлиг чөшө-биле июль 14-те болунуң чагазынга ККП ТК коммунисттик партиязга бүрүнү онал турар. Ол дөшөгө, пролетариаттын килгитары агы талазы-биле сөткөрип агышыкынын башпай турар, имперализмде улз революсту демиселди бол-ган чөшүг хосталгалык дайынынын кезөө дөш турар амы-дунма партиязарын сөзүлг-ла нугүлдөг болган хоошун бөдөл-дыр.

СЭКП-те болган өскө-даа азы-дунма партиязга улз де-миселде оларын барымдалыг чүгүм өш эртен кошкаш бол-ганында чүгү-базын кажаллаашкынын ККП-нин улз тур-гучулары кылр журуга таарышп турарлар-дыр. Баштай олар канды-ла барымдал чок, боттарынын-на бөдөл алган күштерин бистин кылдыр мөтөп турганар, а оон даразын-да ол күштерин сөйгалашыла-бистери буруудууды, бистер-биле демисел эгелөөн. СЭКП болган өскө-даа азы-дунма партияз революциядан ойталап турар, агы демиселди тай-бың кожа-хөлбө дөгунаашкын-биле солуп турар дөр олар-нын хоошун бадыткаашкынын хөкө кырында чөгү-на ха-рын шак индык болуп турар. Кажан, бс тайбың кожа-хөл-бө дөгунаашкын дугайын чугалап туруваса, ол дөшөгө, капитализм чурттары-биле социалист чурттарын күрүне-лер аразынын харылаалары деп билер хөкө дөшөгө бисте канды-даа политбюроде көчүгө өш билди турарлар. Тай-бың кожа-хөлбө дөгунаашкынын принципин капиталист күрүнелерини иштинде агитогонист агыларынын аразында харылааларга калчак-даа непердин болбас, ону буржуазия-га улз, болунуң агы эрге-ажактары дөш амыктын агы-нын демиселин, дарлааттырган улустарын колониаторларга улз демиселин непердин болуру болбас деп чөшө чаз-гаар-ла билдирир. Идеология талазы-биле тайбың кожа-хөл-бө дөгунаашкыныга улз СЭКП шийтирилг демиселди турар. Бу болза боттары марксестер-ленинчилер бс деп санап чоруну бүгү кижилерини шийтөдөп алыр өй келген, астын сөддөкпс шынгың чүүдөр-ди-дыр.

III.

Сталинга чүдүрү чоруктуң уржунтарыга улз демисел-ди дугайында айттырганын талазы-биле ККП-ниң СЭКП болган өскө-даа марксест-ленинчи партиязлар-биле аразында шынгың маргыдалар бар.

ККП-ниң улзуртчулары кижиге чүдүр чоруктуң камга-лакчыларынын, Сталиндин частырылг идеаларынын тар-дычтарынын ролюн боттарынга алганнар. Олар кижиге чүдүр чоруктуң үеинде кедереп турган корум-чурмунар-ын, идеология болган моральды, улзуртулган хөшөрдөри болган аргаларын өскө партиязлар албадарын ораддышп турарлар. Ол дөшөгө чөгөнчиг ролу-дур, алдар-хүндү-лаа ол бербөш турар дөшөгө дөш чугалаалы. Кижиге чүдүр чоруктуң орунчө марксест-ленинчилерине, дөшөпөгө кижилерин ким-даа чайгылдырып шыдаас!

Кижиге чүдүр чоруктуң уржунтарыга улз демиселде бистин партиязынын, өш эш Н. С. Хрущевка баштаткан Төп Комитединин көргүсүн диниң, эрег-маадрылгы болган сөзүлг-ла ленинча принципалдык чорун совет улз, деле-гейин коммунисттик шийчөшкни төсөтпн-биле үнөлөөн.

Амыктын чонларын күчүлү күжүн бөтөп турган ар-бер-ге бөктөлгөн адырган, совет иштиндеги хөшөлдөргө тур-гөдөдү дөш бистин партиязы ону кылган дөшөгө бүгүдө билер. Улз Лениндин биске чагаын социализмдин иде-алдары, ол идеаларын дилеңдирген хууунда эрге-чакыра-ның болган туразында амыкынын хаждымышкын-нарындан арылаар дөш бистин партиязы ону кылган. Кижиге чүдүр чорукка өмөржөлдик, трагедиялыг ол болушун кунар кажан-да каттавазын, ким-на социализм дөш демиселди турар бөдөл, олар шушту бистин дуржулавыстан кичөдиринин агы дөш бистин партияз ону кылган.

Марксест-ленинчө таарышас чүүл—кижиге чүдүр чорукка болган оон хоралыг уржунтарыга улз демиселди бүгү коммунисттик шийчөшкни шын билген болган дөшөгө. Кыдат улзуртчулар ону ол үеинде база чүдүлдүгүнү тур-ганнар, олар СЭКП-ниң XX съездинин улз аразында дька улз журулу дугайында дугайын чугалап турганнар.

Кыдаттык Компартиянынын VIII съездинин амыкты тура, 1956 чылдын сентябрьда эш Мао Цзе-дун кылча деп чуга-лаан:

«Совет эштер, совет улз Лениндин агышыкынын сөз-гөөр кылганар. Кыска хуураанын дугурзунда олар чойн-на чак чөшкө дөшөшкенин чөш алганнар. СЭКП-нин чөшкө чаз болган XX съездинде дька хөй шын политиктиг агы-шыкынын база амыктып кылган, партияда чөшкөдөрүн буруу шып көргөн. Ичанаган оларын амык мөөн сөнгөп кайгатамыкты улз хөшөлдөн алыр деп бугүрө-биле чуга-лаан болур».

Сөзүгө эш Лю Шао-цинь кылган ККП ТК-ның поли-тиктиг өтчөдөгү ол үнөлөшкөн улз дөшөргө уткамы алган:

«Совет Эвилелинин Коммунист партиязынын бө чылдын февральда болган XX съездин делегейи журу-дузалиг эч чугу-да политиктиг болушун болган. Съезд алдыг беш чил-

дың өндүрүлүсү болган социализмдин амык-хөкө-терин улз мый хөгүдөрчө уталан дька хөй политик-тиг чугула агышыкынын чүгө амыктып кылган болган партиянын иштинде шынгың уржунтарга чөдөрчө кижиге чү-дүү чорукту бөрү шып көргөн эвес, харын тайбың кожа-хөлбө дөгунаашкынын база улустар аразында кады амыл-дамгыны улз мый хөгүдөрчө талазы-биле саналды база мий үндүргөн, улустар аразынын дүшкүрүлгү чорун чавырылдырынын, хөшөгө шыларангай салышынын кирген».

Эш Дөн Сю-пин партиязын Уставына өскөрдөдөр дугайында илелегин ККП-нин ол-ла VIII съездинде мнча-ла деп чугалаалы:

«Партияда эч чугула бүгү айттыргалар талазы-биле ший-тир чөшкө кижиге эвес, а чөгүрү коллектив хүлөп алган турарын дөшөгө негер турар. Коллектив дугуржуганын болган кижиге чүдүү чорукка улз демиселди принципин чайгышын чокка сакгынын эч чугула журу-дузалин СЭКП-ниң XX съездин бугүрөлдү тайлыбыраан. Ол тайлы-бырлар чүгө СЭКП-те эвес, харын делегейин бүгү чурттар-нын коммунист өскө-даа партиязарыга канчаар-даа аажок улз салдарын чөдөрчө».

«Женьминь жибө» солунун «База катар пролетар дик-татуразынын төөгүлүгү дуржулавын дугайында» деп сүз-рагыл редакция чүгүлөгө (1956 чылдын декабрь) кылд эштерин бжөжөн мнчдыг:

«Сталинга чүдүр чорукту улзурттарынын, Сталиндин улзур-ададалдарын илердиниң болган Сталиндин алдадалда-рынын уржунтары улзурттарынын хөшөгө Совет Эвилели-ниң Коммунист партиязын XX съездин улз шийтирил-лик болган диди чорукту кылган. Совет Эвилелиниң Ком-мунист партиязынын ол частырылгын эдеричө уталанган күженишкенин бүгү делегейи марксест-ленинчилер болган коммунизмин хөшөгө өш-сөткөлини каттыштырып турар кижилер деткип, совет эштерин күженишкенин дөш чөшкөдөргө дөшөгө дөшөгө хөшөгө».

«Улз улзуртчуларынын мнчаар чугалаалы-биле ККП ТК-ның июль 14-теги чагазында чүгө чугалаалы дөшөгө көр обьективтиг кижиге бүрүсү бистин партиязынын XX съездинин үнелелинге олар 180 градус эргиде кылганына бүгүрөй бөр».

Мнчдыг принципалдык айттыргалар тендиришкенин болган чайгышыкынын кылым болур бе, мнчаш? Кылш болбас бидингир. Ийиниң бирөөн-дир: бир болза бе при-ципалдык айттыргалары талазы-биле кылд улзуртчулар мурунда СЭКП ТК-биле маргыдалы чок турган ийкне, азы ол бүгү чугааар хоошун мөтө чүүдөр турган.

Практика дөшөгө чөшүгү чоруктуң эң дөшө критерий деп чөшө бидингир.

СЭКП-ниң XX, XXI болган XXII съездеринин шуугуну боттандыры бистин чурттуң амылдыгы кандыг кай-гамчыкты түндөдөрчө чөдөрчө чөгү-на практика ба-дыткаалы-биле хөшөрдөп турар. Партияны амылдыкпен ленинч принциптерин болган норма-чөшкөдөрүн катар тур-гучуларын талазын бистин партиязынын шийтирилг эргиде кылганын бөр эртен он чылдарын дугурзунда экономикаын хөгүдөрчө, культураны, эрмени күдөрчө-гө, улзурт чагай чорун экижидеринге, камгалаар агымын бжыгалаарында, даштын политиканын чөшкөдөрчө бистин совет иштинде сөзүлг-ла өндүрүлүсү түндөдөрчө чөшө алган.

Кижиге чүдүр чоруктуң үеинде улзурт амылдыкын хөшөлдөп турган коргар, сөшөр, бугүрө чок чоруктарын байдалы эртен үеи мөнгөн-биле агып калган. Совет кижиге эки амылдык, социализмдин чагай кижиктерин элдеп турар апарганынын фактынын шөш эвес деп көрү болбас. Чаа квартал алган амыктын (мнчар хөй миллион!), хандырдыгы кылган назымдык ленинчилер, чөшкөдөр ал-ган колхозчулар айттырар, кижиге чүдүр чоруктуң үеинде иштер-сүрүшкүнөрдөгө хөй эртег кычылган болган хөшө-чөгүмде азы брүгү эртен эргиткен му-мүң кижилерге айттырар—мнчан СЭКП-ниң XX съездинин ленинч ут-ланымшкынын совет кижиге хөкө кырында чөгүм чүгө деп чөшө билди билер силер.

Адалары, илерди болган акылары бистин иштинде бөк чаптычлар эвес, ак-сөткөдүгү кижилер чөшөп, а олар боттары совет Төрөн чуртунуң төлөп, долу эргелериг оолдору болган кыстары кылдыр хүлөп көдөрүрери оларга чөгүм чүгө деп чөшө кижиге чүдүр чоруктуң үеинде иш-тер-сүрүшкүнөргө адалар болган азалары таарышкан кижилерден айттыры көрүчөр.

Улзурт, кады амык-агы, культура, эртем, уран чүүл—бистер кайнар-ла көрө-дир бс, чөш болганда бүрүнчү шийчөшкни болуп турар. Бистин космос корабдыренис амы үеи откарганын дөшөгө хөшөгө журуу чорун тур—бистин партиязы совет улзурт башпай чөрүрү уталанымшкынын шынгың мында база чайынанча-биле бадыткалттынп турар.

Совет кижиге, оң амылдыгы экижидерин бисте бүгү-дө чүүдөр кылдыган деп бистин санаайы турарымыс бидингир. Ол принципти боттандырар чүгө бистин күрөлдөөсү болган амыктың дөшөгө кижилер бистин турарлар. Ком-мунист иштиндеги тургучу, материалды чагай кижилер-дин өзбөшкни тургучу хөкө. Оон журунда бистин улзурт материалды болган сакып-сөткөдүгү үнелг чүүдөрүн дүрүн-не тургучу, коммунизмин тишелегин чогулдурды дөш кызымкыл амылдык турар. Бистер шын уталаным-шкын-биле чөрүр орап бс, бистин хөгүдөвистиң перспек-тиваларын тодаргай көрүп турар бс деп чөшө билер кижилер көрүп болур.

СЭКП Программасында коммунизмин тургузарынын тодар-гай плавны айтылган. Ону боттандыры совет улзуска амы-лыралды эң бөдик демисел хандыр, «кижиге бүрүнчө ший-дөр шыда-шпа-биле, кижиге бүрүнчө хөргөлдөн-биле» деп коммунизмин сөрүк кирикти принципчө чөрүрү шийти-риниң эгезин салыр.

Коммунист иштиндеги тургузарынын «өндүрүлүсү» —СЭКП Программасында кылд эштер бөдөлөрүн орадды-гы турарын диннаары совет кижилерге чөшөк болган элдептин-лаа-дыр.

Улзурт эч эки амылдыгы дөш демиселди бистин парти-язын болушун сорулган кылдыр чараалык айттымы-шаан, ККП-нин улзуртчулары совет иштиндеги канды-ла бир «буржуазчык бергенче» болган «дөшө түрүтүгө бер-генче» айты каап турарлар. Оларынч логикамы-биле алыр-га, бир эвес улз шийбө экижидерлик кылдыгы чөрүрү болган ишти савалаз сук муу артап турар болза—ол дөшөгө коммунизм, а күш-амыктын кижиге эки чурттал турар болган даарта өш-лаа эки чуртталын күш турар болза—мнчан ол дөшөгө капитализмдин катар элдептинги ол болур шыжажыл!

Индык дөргүлү философияны биске марксест-ленинчи-мдин сөөлү амыкынын кылдыр дөшөгө ораддылгы тур-рарлар-дыр! Бу дөшөгө индык «теорияларын» авторларын эрге-чакырганы болушун лозунга алган болган болушун со-циалист күрүненин тургускан амыктын агынын күштерине болган арганында бугүрөөсө кижилер кылдыр чугаа-га киргичө бистин шийчөшкөн турарлар ол-дур.

Бир эвес бистин чуртууствуң төөгүзүгө, СЭКП-нин Про-грамманычө көр болза, кажан бс Лениндин улзуртууламы-

биле эрге-чакырганы боттарынынчө долуууска алганымыс-та чүдөн эгелешкени, база совет улзус кайы хөшө бедиктер-ни чөшү болган көрү мнчан чик болур. Бистин чуртуусу эч улзурт социализм куруне кылдыр хуула берген. Улзурт будурагелиннин талазы-биле Совет Эвилели Европада бирги чөшө бис болган делегейи ийги өлөп турар, а удаас АКШ-ты эртер болган делегейи бирги чөшө үнө бөр. Бистин бүгү тишелектеринин тургузуучулары совет амыктын агы, совет колхозчу таарышкар, совет интеллигенция болуп турар.

Улзурт мадырыг күш-амыкты чорукка чүгө совет улзус эвес, харын социализм өскө-даа чурттарынын улустары база аргалыг дөшөгө бс бугүрөлдү бс—амыктын агыны болган таарышканын чүгө шын улзуртуула-биле хандыр-ган турары эргежок чугула, ол улзуртуула боттандырып турар кижилер боттуу-биле угаан бөдөлөр болган амыктын чонларын күштерин болган энергияны шын өркүчө утлаар арганы бөр мнчдыг шийтирелери хүлөп алыры эргежок чугула.

Кижиге чүдүүр чорукту шындыдарын ораддышкан, кылд улзуртуучулар болушун чагазынга СССР-де агы демиселин дугайында, бүгү улзурт күрүнелерин болган бүгү чо-нуш партиязынын дугайында СЭКП-ниң Программасында чөшө-тыргылыг дөш индыкты күшлөр дугайында марксест-ленин-чилер мрак бөдөлөрүн хөшөгөдөп турар.

Бс бө чагага оларынч бүгү-ле чыдактарынын журун тайлыбырлар жөшөй тур бс. ККП ТК-ның июль 14-теги чагазын номчоп калды-да кижиге ККП ТК-ның чагазын-да кирген бөдөлөрүн бүрүн өдөгөгө болган совет улзур-тун амылдыгынан көрүлчөө билди кызы чыганг чөк. Совет иштинде элчөшкөк агылар ам-ла артышаан, а оон журунда пролетариат диктатуразын чүгүмдө хөшөгө артар чөшө деп бистин сурган турарлар. Кандыг индык агыларды ол? Ол дөшөгө «буржуазчы чөшөр, манчест-тар, чилженер, оорлар, мангыстачактар, хулиганар, күрүн-чө хөшөгөнүн ораддылгылар»-дыр деп. ККП ТК-ның чага-зында билди болур-дур.

Агылар болган агы демиселинге камаарыштыр кылд эштерин шак индык билиншкенин дугайында чүгө чуга-лаар бөр? Мангыстачак элементилер кажанды эгелеш агы болу берген чөшө? Чөгүм кылды агылы ол? Амык кыл-бастарын агылы бе, азы хулиганарын агылы бе, азы күрүнчө хөшөгөнүн ораддылгынын агылы бе, азы ман-гыстарын агылы бе? Хөкө үгүлөдөгилерин кылды-даа иштиндеги тусай агы болбойт чоранар. Ол дугайы шко-лачы бөш бидингир. Индык элементилер социализм иштинде агы болбай турар болбойт аан. Ол дөшөгө капи-тализм агышыкынын илерөөшкни-дыр.

Индык кижилер-биле демиселде пролетариат диктатуразын хөкө чөшө. Ол сорулган бүгү улзурт күрүнени күшөдөр-дө, күшөдөп турар-даа. Партия, профсоюз болган өскө-даа хөй-шнги организашкыларын кижилердин агылы эки тургустуула, хөй-шнтин ролу улз бөдөл, совет илел-чөгө дөшө амыктын тудум-ла, нем-хөкө үнелг чөрүк-биле демисел улз таарышкылыг болу турарын бс болуштуу практикалыг азы бс.

Амы үеи совет иштинде ийи кол агылардын — амы-кынар биле таарышкардан база иштиндеги дугайында тургус-туганын, ол мнчан совет иштинде чөшөгө-даа агы өскө агылары дарлааттар хөшө байдал эвес дөшөгө чөшөөрчө эргежок. Диктатура дөшөгө агы талазы-биле билишкени-ди; кылд эштер Совет Эвилелинге пролетар диктатуразын кымын тергидөп күшлөр сүмөлөп турары: колхозчу таарыш-канын бе, азы улзурт интеллигенцияны бе? Социалист иштинде амыкынар агыны биле таарышкан агымы үндөни-биле өскөдөп, оларынч аразында мнчар улзурт улз-на чөшөп чылар деп чөшө хөкөкө албай болбас.

Социализм бүрүн болган тудумга чөшө тилчөөн соола, амыктын агы болушун улзуртуучу ролун пролетар диктатура-зын дөшөгө боттандырып турар. Коммунизмин калбак тургузушкунуң үеинде бөшө амыктын агы иштинде эч мурнакч агымы болуп артар. Оон мурнакч чөшө со-циалист өнтүкү элчөп дөшө хөшөгө биле шуут холбашкан, оон экономика иштинде байдалы-биле болган агы демиселин оон чылдарын дугурзунда чөшө алдыган аддымчалгазы-биле база революсту дуржулавын дөшө, тодаргалаан.

Капитализмден коммунизмге шийчөгө үеинде утка-шы-вары болза, чүгө пролетар диктатуразын болур дөш дугайы-нда К. Маркстын чөшөгө кылд эштер сылгап чып турарлар. Ийчэ деп чугалап турар, Маркс коммунизмин бүтүн, чөшөгө-дай иштинде экономика иштинде кылдыр көрүп (оон бирги чазы социализм болур), капитализмден өлчө иштинде социалист революция биле пролетар диктатуразын чөшө болушын дөшөгө болуп турган. В. И. Лениндин элчөп чаз чугалаарында пролетар диктатуразын болза, дарлакты агы-ларынын уурулашыкынын сый шаварын, социалист тургузушкуну организаштарына, коммунизмин бирги (азы-дунма—социализмдин тишелегин хандырарына хөкө дөшөгө тодаргай айттыган. Социализм тилчөөн соола, калж иштин

ДАШТЫКЫДА СЭКП ТК-ның ажык чагаазынга холбаштыр

ДЕЛИ. (СЭТА). СЭКП ТК-ның хары чагаазын Делинин парлаагы калбаа-биле тайылдырлап турар. Термодролуг дайыны баш удур болдурбас сорулга-биле улустарнын демиселин организациялары болгаш баштаары коммунистеринин төүтүгү сорулгазы болур деп чагаада бижээн өстөрүн «Стейтсмен» солун тускайлап турар. «Биздин тайынның магалдамы болур чепселенишкенин бүгү-нүкти болгаш бүгү дүжүрөпче чүткүлдү кыйгыры СЭКП ТК-ның чагаазында бижиттинген» деп «Хиндустан таймс» демдеглээн. «Таймс оф Индия» солунун айтып турары болза, делегейин коммунист болгаш ажалчын шимчээшкенин быжгылаарычч уланган күженишкенин Совет Эвилели мога чокка салып келген.

Парлалганың арыннарнда

Партия организацияларына. Совет Эвилелинин бүгү коммунистеринин СЭКП ТК-ның ажык чагаазы даштык парлалганын тайылдырлап чыгарып чыккан. Кылдаттын Коммунисттик партиязы биле Совет Эвилелинин Коммунисттик партиязынын арасында чөрүлдөдөрүн ханылардынга буржуазия кордалын салып турар деп түвө империалисттик буржуазиянын чамдык органнарын бижээн чүткүлдөрдүн биринин турар.

Даштыкыдан допчу медээлер

★ «Эр Оазис» деп, француз уяар чүткү компаниязын алжыр чааак национализациястан. Брейка хоорайда, Констанцияны районунда электронстанцияны национализациястан дугайын Алжир Республиканын премьер-министри Бен Белла баала чарлаан. Ол электронстанция амга

★ 200.000 кижи сайнып «тамаа-чедир-ле» даштыкы контролдуң дыдаанга түрүп келген. ★ КАР-га албанын алыч-чоруп кылды чедир келген. Чаан өскөттү өрнүктү Республиканын президентини Уфу-Буаыя биле президент Насер олар дипломаттык төлөзөкчидерин болгаш салгы төлөзөкчидерини чүткүлүп турар. ★ 200.000 кижи сайнып «тамаачедир-ле» даштыкы контролдуң дыдаанга түрүп келген.

★ 200.000 кижи сайнып «тамаачедир-ле» даштыкы контролдуң дыдаанга түрүп келген.

Июль 22 — Польшаның катап тургустунганының хүнү

Польша Улус Республиканын төү-Варшава чыл бүрү чагаажыл орар. Ийги делегей дайынынн үезинде 85 хуузу үргөдөтүргөн Варшава бодунга таварышкан когаралды чүгө дүлпэн алган эвес, харын оон-даа артык чараш кылдыр окуп сайзырган.

Фот. ЦАФ-СЭТА-ның.

ВДР-ниң даштыкы херектер министрствозунуң медеглели

ХАНОИ. (СЭТА). Америк империалистер министрствозунуң дыда парлалистерини Мунуу Вьетнама өскүдүп үндүргөн дайынын чок кылдыр болгаш Вьетнама талазы-биле Женева дугуржулааларын ылаптып күөсүдери хандырып дээр, болдунар бүтүлө хемчегелери аларын 1954 чылдын Женева чөвүлө хуралынн эдеринин даргаларында болгаш киржикиндеринде база Вьетнама хайгаарашкын болгаш контроль талазы-биле делегей комиссиянында кирип турар чурттардан Вьетнамын Демократтык Республиканын чыгаа идилээ деп, ВДР-ниң даштыкы херек-

тер министрствозунуң дыда парлалистерини Мунуу Вьетнама өскүдүп үндүргөн дайынын чок кылдыр болгаш Вьетнама талазы-биле Женева дугуржулааларын ылаптып күөсүдери хандырып дээр, болдунар бүтүлө хемчегелери аларын 1954 чылдын Женева чөвүлө хуралынн эдеринин даргаларында болгаш киржикиндеринде база Вьетнама хайгаарашкын болгаш контроль талазы-биле делегей комиссиянында кирип турар чурттардан Вьетнамын Демократтык Республиканын чыгаа идилээ деп, ВДР-ниң даштыкы херек-

тер министрствозунуң дыда парлалистерини Мунуу Вьетнама өскүдүп үндүргөн дайынын чок кылдыр болгаш Вьетнама талазы-биле Женева дугуржулааларын ылаптып күөсүдери хандырып дээр, болдунар бүтүлө хемчегелери аларын 1954 чылдын Женева чөвүлө хуралынн эдеринин даргаларында болгаш киржикиндеринде база Вьетнама хайгаарашкын болгаш контроль талазы-биле делегей комиссиянында кирип турар чурттардан Вьетнамын Демократтык Республиканын чыгаа идилээ деп, ВДР-ниң даштыкы херек-

тер министрствозунуң дыда парлалистерини Мунуу Вьетнама өскүдүп үндүргөн дайынын чок кылдыр болгаш Вьетнама талазы-биле Женева дугуржулааларын ылаптып күөсүдери хандырып дээр, болдунар бүтүлө хемчегелери аларын 1954 чылдын Женева чөвүлө хуралынн эдеринин даргаларында болгаш киржикиндеринде база Вьетнама хайгаарашкын болгаш контроль талазы-биле делегей комиссиянында кирип турар чурттардан Вьетнамын Демократтык Республиканын чыгаа идилээ деп, ВДР-ниң даштыкы херек-

ХОВУ ТУРЛААНДА

Шагаан-Армг хоорайын Кызылче угулаан машина оруунуң солагай таланында нотаарган тараалар арасында бедик, ырактан-ла көстүп турар бажың бар. Шагаан-Армгтын № 1 болгаш № 2 школааларынн өөреникчилеринин хову ажыдарынын талазы-биле практика эртиреринин тускай үчүстөгү мында. Ийи школарынн 9-10 классчылары ээлчег баугаар бүгү чыгуунда ажыдап, тараан культураларын ажаап өстүрө ажаларын бүтүндөй кылып туралар. Бо чылын өөреникчилер 37 га боомын, 27 га кызыл-тасты, 26 га кукургузаны болгаш 300 дес помидорну тарып алганын. Бо хүннерге чедир олар тартыткан культураларын аразын сайырадып, бок үнүштерин аштарын үш улаа чоруткан.

Частан эгелаш, июльдуң эгелаш чедир бирги бөлүк ажыдап эрттирген болгаш ам ийги бөлүктү өөреникчилери ажыдап кирипкен. Баштайгы бөлүк өөреникчилерин арасында бирги школадан Назя Пархоменко, Толя Черногоров, Алеша Купрков, ийги школадан Ондар Понущка, Санчы Начин-оол, Шура Дакыр-оол, Шура Седен оза эки ажыдап, өөреникчиле-биле практика холбаштырар талазы-биле эске өөрүгө үлегерин көргүскөндөр.

Өөреникчилер школага трактор, көзө ажил-агый машиналарын теория кырынга өөренип эртек болза, маңа келгеш, практика кырынга башкаарын болгаш оларнын-биле

де чогуу канчаар ажыдаары меканизатор Николай Цыбининч белгалашы-биле шийтөйдүп алганнар. Амгы үеде барык шүгү оолдар, урууглар тракторну чөткү-биле башкаарып, эске кижиниң дузаы чокка ажыдап турар апарганнар. Бо талазы-биле «Улуг-Хая» совхозтун дирекциясы өөреникчилерге бир «ДТ-54», бир «Беларусь» тракторларны, бир «СК-3» деп комбайнны бөтүү көжүт херекселери-биле кады берген, дуржулгалык меканизаторну быжгылааны чөдө өөрүчүг.

Школарынн өөреникчилер-дуржула үчүстөгү бо чылын чаа бээр көжүртүнгөн болгаш мыңа чаа туугар, оран-суур белеткен. 3 комбайннын ишин малгаштап, чугайлаан, арык-шевер, докунарны чорганнар-биле чурум-чысаалдыг, анын кылдыр эдип каан, ханаларда чурутканы аскылаан. Столоваада чечки ээлчег баугаар боттары кылып турар. Комнаталарда болгаш столоваада бөтүү чурумнарын салгып тургаш, эдетири чырын кирген.

Баштайгы үеде маңа суг алыр чөк болганынн учурунда элзөк бергер туруп, 4-5 километр чөдө Улуг-Турем суглап турган. Иччала-да оларнын чогуунга ажыдап турган даг экспедициянын ажыдакчылары кудукту казып бергенер. Ам ол кудук арык суг-биле оларнын бөтүү херекселерин хандырып турар болган.

Школарынн өөреникчилер-дуржула үчүстөгү бо чылын чаа бээр көжүртүнгөн болгаш мыңа чаа туугар, оран-суур белеткен. 3 комбайннын ишин малгаштап, чугайлаан, арык-шевер, докунарны чорганнар-биле чурум-чысаалдыг, анын кылдыр эдип каан, ханаларда чурутканы аскылаан. Столоваада чечки ээлчег баугаар боттары кылып турар. Комнаталарда болгаш столоваада бөтүү чурумнарын салгып тургаш, эдетири чырын кирген.

Баштайгы үеде маңа суг алыр чөк болганынн учурунда элзөк бергер туруп, 4-5 километр чөдө Улуг-Турем суглап турган. Иччала-да оларнын чогуунга ажыдап турган даг экспедициянын ажыдакчылары кудукту казып бергенер. Ам ол кудук арык суг-биле оларнын бөтүү херекселерин хандырып турар болган.

КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

РЕКОРДУЧУ «КВАРТЕТ» Москва спартакнадамыга кирешек, СССР-ның шиялык командалыы — Р. Лаус, В. Масловский, М. Иткани, Г. Попова олар 4×200 метрге эстафета чарымынга чаа делегей рекордуң тургускан. Эң тергиниң «квартет» эстафета ийжи 1 минута 35,1 секундада чедирип келген. Делегейин дорт чаа рекордсменери — СССР-биле АКШ-тың ам болур деп турар чик атлетика маргалдаанынн киржикчилери.

Мунуундагы рекорду ГДР-ниң спортсмен кыстары 1958 чылда тургускан болгаш 1 минута 36 секунда болуп турган.

Чоокта чаа болуп эртек национал спорттун үшкү республика спартакнадамынн чедикчилерин киржил, командазынн тилгелер чедиринге удуз рольду Н. Чупина ойноан. Ол 30 болгаш 30 метрге херээженерин болгаш урууларынн арасында болган маргалдаага тилген, Иччангаш кызымканкай эки белеткелдиг түңнелинде 1963 чылда херээженерин болгаш урууларынн арасында бир дугаар-ла чоруткан аа аларнын талазы-биле спартакнадамынн чемпиону болган.

СЕСТИН МАРГЫЛДААЗЫ

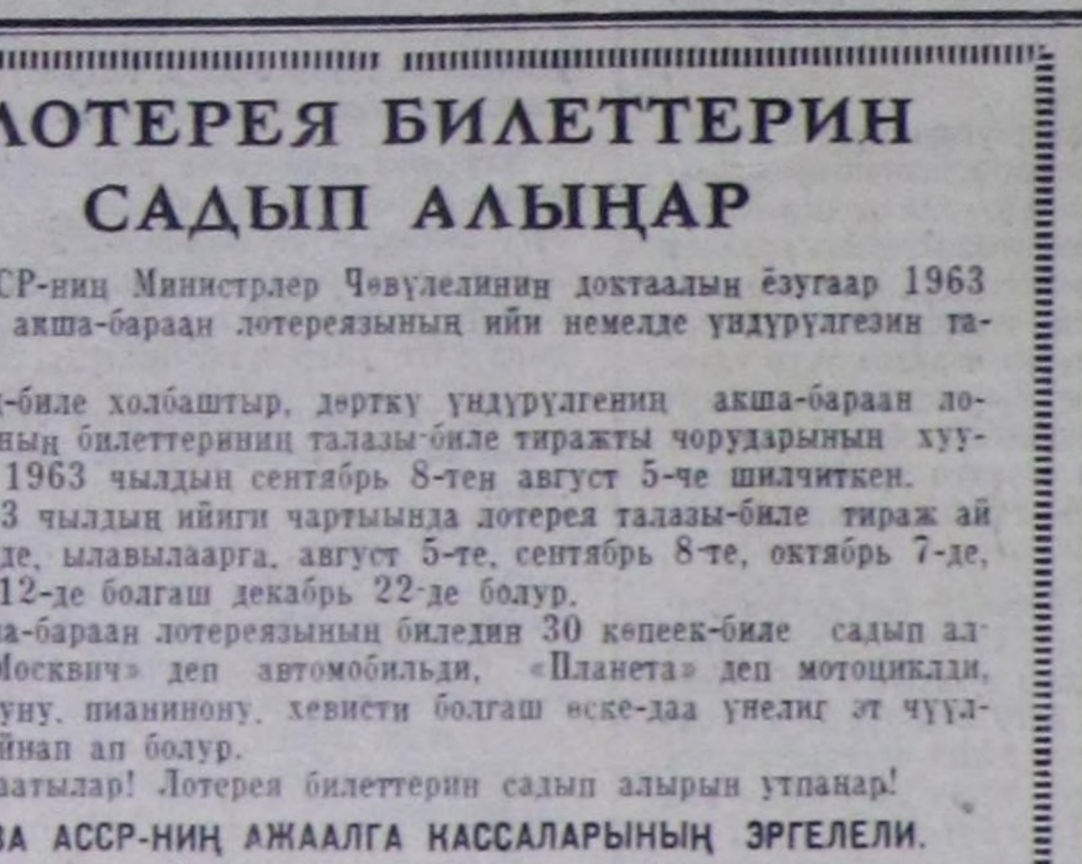
ЛОС-АНЖЕЛОС. (СЭТА). Сестин маргылдаазына тергиндеп турган аргентин грессмейстер М. Найдорф бирги аштарышкыга таварышкан. Оюунду баштайгы чарык дооступ турар, чедиги салгыда ол уттурган. П. Бенко-биле (АКШ) салгыга кара-биле ойноп олурган Найдорф эрги ийги камгалалыга тоску көштө-ле бөдүндү оолдарнынн туудушкан кокташкан, ноун талазынга оонактык көштерин кылып эгелаш. Демисол кидин тулук турда, ол байдалды Бенко жини-биле ажылдапкан, Ол, ажык шугумга ийи терзини катталган болгаш нончө шуут атакалааш, 28-ки көштө тилгелени чедип алган.

Оюунуң өске бир тергиндекини — югослав грессмейстер С. Глигорич П. Керес-биле «ондатыг» салгыга менди-чагаай үнгөн. Оларнын арасында ужуражышыкын 35-ки көштө хайым болуп доозулган. Т. Петросян биле С. Решевикийн (АКШ), О. Панно-биле (Аргентина), Ф. Оларфссонун (Исландия) салышкынары база-ла хайым түңнелдиг болган.

ЧА АДАРЫНГА ЧЕМПИОННАР

Спорттун «Динамо» нитилелинин чамдыкчыларынн тренери эш В. Косарев национал спорттун үшкү республика спартакнадамынн эки түңнелдиг киржир дээр бөдүндү командазынын составына белеткелди ай буругаар эки чоруткан.

Херээженеринин болгаш урууларынн арасында ча адарынга Кызылдың № 11 школынынн тоску кызын Чупинаны шийип алган. Чаа кичкөөр шийип алгаш, харын казыг чок дөгө адарыннн талазы-биле тренеринн өрөөктөг арга-сөлөктерин ол сундулу шийгээдип ап, тренерин макталып белеткелдин баштайгы хүнеринден эгелеп алган. Иччангаш ча адыкчымы анык уругун дүргөн мергежи, өзүп олурунга эш В. Косаревтин сөткили өөрөөн.

Чуруктар: үстүндө — Н. Бушова алаанда — Н. Чупина.

ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТТЕРИН САДЫП АЛЫҢАР

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинин доктаалын эзугаар 1963 чылдын акша-бараан лотереянын ийи немелде үндүргүзгөн тараткан.

Моон-биле холбаштыр, дөрткү үндүргүзгөн акша-бараан лотереянын билеттеринин талазы-биле тираж чорудуларынн хуузазын 1963 чылдын сентябрь 8-тен август 5-че шийткен.